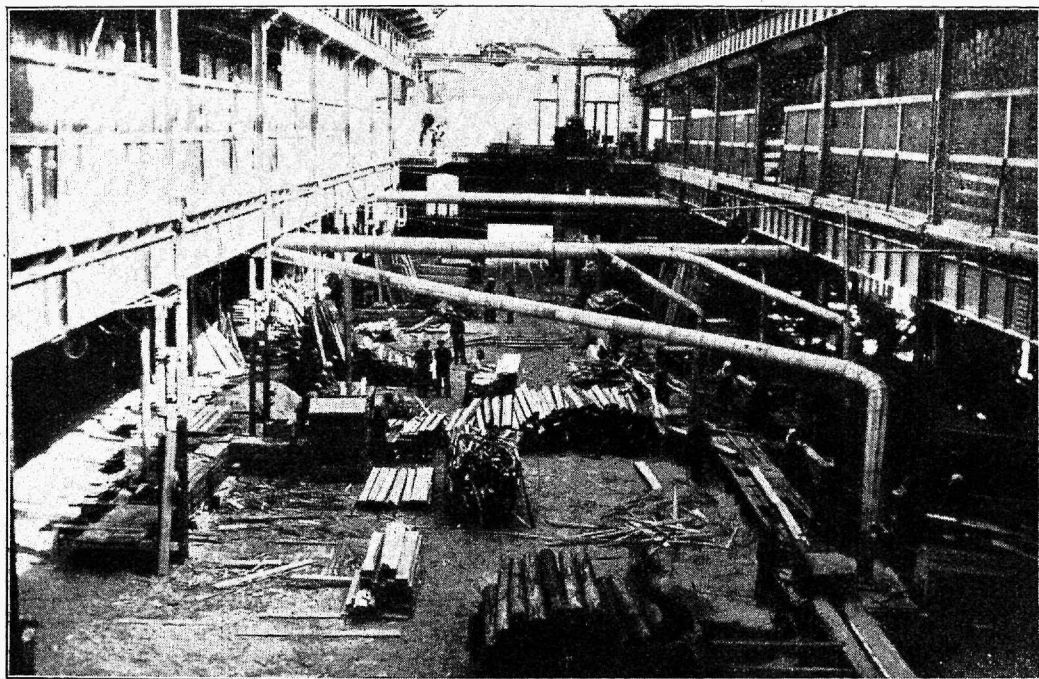

TOOLISTE HÄÄN

Aprill 1935.

E. Töolisüfingute Keskliidu ja föölisnõukogude häälkandja

A/S. „Viktooria“ kastitehase saeveski.

Algavaks tööhooajaks.

A. Past.

Algava ehitustööhooaja lävel 4. apr. Eesti Ehitustöölise Ametiühing võis pilku tagasi heita kolme tegevusaasta peale.

Kolm tegevusaastat pole kuigi pikk aeg kutseühingule. Ehitustöölise ametiühingule on ta aga möödunud täie pingutava töö tähe all.

Aeg on olnud selleks siiski liialt lühikene, et peaksime noore ametiühingu töötulemusi kohe mingi välise mõõdupuuga asuma hindama.

Et tervet kutseala koondada ühisesse kutseliitu, selleks on aastakümneid võtnud aega, nagu näeme juba väljaareneva töölisiikumisega maades.

Meie ei ole üleöö muidugi jõudnud nõnda kaugele. Aga meil ei ole ka mitte nõnda palju aega, et võiksim kutsealalist liikumist lasta edasi areneda oma-soodu tigusammul. Tänapäev ise, kiire, muutlikkude eluavaldustega, kohustab meid kutsealalist organiseerimist viima rutuliselt edasi, et ka meie ehitus- ja puutöölised, kes meie elame laialipaisatuna terves riigis, võiksid oma huvide eest tarviliselt väljas olla.

Meie Tallinna kutseühingu — „Eesti Ehitustöölise Ametiühingu“ organiseerimine langes kriisiajastule. Mitte kerge ei olnud ka selle umbusu ärapeletamine, mis oli maad võtnud varematest aegadest, kui ametiühingud olid oma tegevusega karile jooksnud. Järjest kitsenenud tööolud ja majanduse halvenemine olid tõukejõuks ja 1931. a. kevadel pandi ühingule vormiline alus. Tervelt aasta läks, kui jõuti eluavaldu-seni, — esimese juhatuse valimiseni. Sellest momendist algas küll visa, aga järjekindel ametiühinguline kasvatus-töö Tallinna ehitustööliskonnas. Kuna ametiühingu rajamist elu ise ette dik-teeris, ja kuna uue ühingu tegevuse ra-jajaiks algusest peale tegelikud tööme-hed ka ise on jäänud, jõudis ametiühing lühikese ajaga elujõuliseks muutuda. Iseäranis on edu märgata möödunud aasta suvest, kui „Tallinna Puutöölise Üldühing“ liitus ametiühinguga. Moodustades seega nüüd ühise Ehitus- ja Puutöölise ühise kutseorganisatsioo-

ni, mille liikmete arv juba praegu ligi 800; — seega üks perekamaid ametiühinguid meil üldse. Rajamisest peale omaks võetud kõige puhtakujulisen kutsealaliste küsimustega tegelemine ühes kindlate, vabaametiühingulistest põhimõtetest kinnipidamisega, on kahtlematult väga suurel määral senise organiseerimise edu saladuseks.

E. Ehitustöölise Ametiühing on oma lühidase tegevuse ajaga siiski küllaldaselt suutnud näidata, et tema suudab tõsiselt arendada ehitus- ja puutöölise kutsehuvide kaitsmist, astudes alati kõhklematult kutsehuvide kaitseks välja. Ei ole aga ametiühingu süü kui neil aktsioonidel alati tulemusi pole olnud.

Alles siis kui mõtte kutsehuvide vajadusest kõige laiemale ehitus- ja puutöölise hulkade omaks on saanud, võib ka ametiühing siis otsustavalt kaasa aidata.

Seni väga suur protsent meie ehitus- ja puutöölisest on lihtsalt teadmatuses olnud ametiühingu vajadusest, tema sihtidest ja ülesannetest. Selle selgitamisel ja ametiühingu tarviduse mõtte laiadesse ehitustöölise hulkadesse viimisel, saab edaspidine tööpõld ühisel ehitus- ja puutöölise ametiühingul olema kindlasti suur, aga ka seda vastustusrikkam.

Püüdes vaadelda meie praegust ehitus- ja puutöölise üldist teenistus-olukorda ja lähtudes ükskõik kust küljest, võib konstateerida ühte: tööandjad ärakasutades sel alal valitsevat tööpuudust, on järjekindlalt alla surunud töö ja teenistusvõimalusi, olgu suurtööstused, vabrikud ja ettevõtted, või üksikud tööandjad-ehitajad.

Ometigi meie aga teame, et näit. puutööstus on meil üheks kapitali tasuvamaks tööharuks tööandjaile kujunenud.

Varsti algab väline ehitustegevus. Siiski pole ette näha niisugust tõusu, et tööd leiduks kõigile meist. Ehitustöölised, kes suvisel ajal tööd saavad leidma, peavad kindlasti 10 ja rohkem tunnilise tööpäevaga arvestama, et kuidagi ennast ja perekonda toita. Sarnane nähe aga omasoodu vähendab teis-

Majandusarengu väljavaateid ja tööliskond.

Riigimajandusnõukogu on alustanud oma tööd, kuulates ära majandus- ja põllutööstuste kõned.

Kuna põllutööstuse kõne sisu oli kitsama ulatusega, ütles majandusminister nii mõndagi tähtsat ja huvitavat valitsuse seisukohtade kohta.

Kuna sotsiaalkindlustuse küsimused on sedapuhku majandusministri kõnest välja jäänud, huvitab töölisi eestkätt see, mis oli üteldud palgaküsimuse kohta.

Kui möödunud aastal teatud arusa-

te töötajate töövõimalusi, kõnelemata sellest, et niisuguse ebaloomuliku tööviisi juures ehitustöölised iseendid on sunnitud välja kurnata laskma, muutudes mõne tööaasta järgi tööinvaliidiks, kelle lsiis igasugused elamisvõimalused edaspidi puuduvad.

Kiire koondumine üle maa, võiks teatavaks vastukaaluks kujuneda ja abinõuks olla, et töö ja palgatingimuste halvenemist edaspidiseks ära hoida.

On ainukesel võimalusel, kui iga ehitus ja puutööline Tallinnas, kuulub „Eesti Ehitustöölise Ametiühingusse“, ja kui igauks meist püüab ametiühingulist selgitustööd teha veel suurema innuga, veel kindlama tahtega meie üldise asja kasuks.

Kui ehitus- ja puutöölised hulgas on seni valitsenud teataval määral lootusetu meeolu, siis organiseerimise mõtte levitamine laiemates töökaaslaste hulkades on mõjuvaks vasturohuks, mis aitab tõsta üldist meie meeolu.

Ja üks ole siis sellega ametiühingute suur tähtsus veelgi suurenenud; üks ole ta kujunenud praegusel ajal vastuvaidlematult igale töölisele tarvilikuks, kuna ta on ainukeseks kaitseks majandusliste raskuste vastu.

Seepärast — algaval tööhooajal koondugem veel tihedamatesse ridadesse, haarakem veel laiemalt ehitus- ja puutöölised hulki organiseerimistööle, sest aeg ja olukord ise kohustavad meid selleks. Tarvitseb omada vaid tugevat ühistahet ja meie ehitus- ja puutöölised suudame ülesehitada omale tugeva kut, sehuvisid kaitsva ühingu.

matusi ette tuli, kinnitas riigivanem, et valitsus jääb truuks palgavõitluse vabaduse põhimõttele. Nüüd kinnitas majandusminister uuesti, et töölised jäävad alles endised palgavõitluse teed ning et vahekohtukomisjon luuakse vaid selle kõrval, nii et töölistel igakord on võimalus valida, kumba teed nad tahavad käia oma majandusolude parandamiseks.

Palgatõstmise enese tarvilikkus leidis majandusministri kõnes tunnustamist. Kuid meie arvates see tõstmine on õigustatud mitte ainult viimase aja parema majandusolukorra tõttu, vaid ka teistel põhjustel.

Statistilised andmed näitavad selgesti, et

töölise tootmisvõime on kogu Eestis kasvanud,

ja mitte langenud, s. o. tööstuse toodang vähenes väiksemal määral töölise arvuga võrreldes; 1934. a. toodang on koguni tõusnud üle 1929. a. taseme, kuna töölolijate arvu suurenemine niikaugele ei ulatunud.

1934. a. on 1929. aastaga võrreldes suurtööstuse töölise tootmisvõime (s. o. nettotoodang jagatud töötavate isikute arvule) kasvanud 16%, tunnipalk aga langenud 10% võrra.

Nettotoodang on kasvanud 8%, palgasumma aga langenud tervelt 21%.

Töölise palgasumma osatähtsus toodangust on langenud 36,8%-st 1929. a. 27%-ni 1934. a.

Sellest on selge, et juba kriisi kestes oli õigustatud palga tõstmine — juba kriisikoorma võrdse jagamise mõttes ettevõtjate ja töölise vahel.

Kui palka suurendada vastavalt tootmisvõime tõusule 1929.—1934. a. keskes, annab see juba ligi 29%! Protsent on niivõrd suur, kuna üheaegse palga languse ja tootmisvõime tõusu tõttu nendevahelised käärid laienesid iga aastaga.

Nende muudatuste põhjuseks on tööstuses teostunud ratsionaliseerimine, mille tõttu seal nüüd tarvitatakse vähem töölisi kui kriisi eel — ka siis, kui

toodangu suurus on kriisieelne või koguni rekordiline, nagu 1934. aastal.

Siit juba selgub, et

tööpuuduse probleem on meil terav ka tänapäeval.

Neis maades, kus on maksev tööpuuduse vastu kindlustamine, on kõik töötud registreeritud; meil on olukord teine — ja võrdlus nende maadega ei selgita pilti.

Töövõimaluste laiendamine

on meil hädatarvilik: Majandusminister tunnistas, et meil on vabu kapitale, ja avaldas lootust, et eeloleval aastal nad leiavad endale turgu.

Tahame seda loota ka. Sest olukord, kus on olemas tegevuseta kapital ja tegevuseta töötuid, ei ole kellelegi kasuks.

Kuid meie arvame, et riik ei tohi jääda siin pealtvaataja ossa.

On ju karta, et need tegevuseta kapitalid ka eeloleval aastal ei investeeru, nagu see ka kogu aeg on kestnud, ja pagevad välismaale. Meil valitseb aga kitsikus edasi.

Et see mitte ei juhtuks, on kõigepealt tarvis,

et kapitali väljavoolu kitsendusi ei pehmendataks,

vaid vastupidi — kõvendataks, et muuta kapitalide väljavoolu ka tõesti võimatuks.

Seleks on tarvis ka, et riik võtaks oma peale

tööstuse tehniliste arenguvõimaluste uurimise,

pannes tööle tehnika eriteadlased.

Ja kui võrd need võimalused on selgitatud, peab riik hoolt kandma nende ärakasutamise eest.

Majandusminister mainis oma kõnes, et riigiettevõtted tekkisid peamiselt sellepärast, et riik oli sunnitud mängima mitmel alal pioneeri, s. o. algataja osa.

Selles see asi ongi,

et eraalgatus on meil niivõrd jõuetu, et riigialgatus peab appi tulema.

Kuid see on loomulik, kuna eraalgatus on uinutatud tööjõu odavusest.

Nii peab riik juhtima kapitalid tööle vastava tööstusprogrammi alusel.

Selleks tuleb maksma panna riigi mõ-

ju meie panganduses, mis on ju riigist suurel määral ära rippuv. Selleks võib tarbekorral teha ka siselaenu.

Üks konkreetne ülesanne ootab juba ammugi: s. o. Eesti elektrifitseerimine teiste maade eeskujul. Selleks pole vaja anda kontsessiooni välismaa kapitalistile — aitab neist krediitidest, mida saame välismaa firmadelt sisseadete ostmiseks. Tööjõudu Eestis on küllalt, on ka vaba raha, — ja nii võime astuda vastu olukorrale, kus teised maad lähevad üle odavale elektrienergiale, meil aga ollakse rahul töölise musklienergia odavusega.

Esitades tööstusseaduse põhilased, tunnistas majandusminister tööstuskontrolli laiendamise vajadust, mida tööliste poolt juba ammu on rõhutatud. Nüüd on kõva tööstuskontrolli sisseadmine muutunud möödapääsmatuks. Kavatsetava tööstusseadusega riik võtab oma peale nii suured õigused tööstuse suhtes, et nende õigeks kasutamiseks on hädatarvilik, et valitsusel oleks selge ülevaade tööstuse tõelisest olukorrast. Tarviliselt korraldatud kontrolli abil võib jälle saada ka Eestist väljavoolanud kapitalidele. Kuid selleks peab see kontroll ulatuma mitte ainult tööstusele vaid ka kaubandusele. Selle kohta on tööliste esindajate poolt riigi majandusnõukogule esitatud üksikasjalik ettepanek.

Ilma selle kontrollita pole mõeldav ka ühe tähtsa probleemi lahendamine, mida majandusminister on samuti puudutanud oma kõnes:

s. o. tööstussaaduste hindade probleem.

Kui kontrollitakse töösturite hinnakulatsioone ja surutakse hinnad alla, siis toob see kergenduse mitte aga põllumajandusele, vaid tõstaks ka tööliste reaalpalku. **Palgatingimuste parandamiseks on aga vajalik selle põhjuse kõrvaldamine, millest on tingitud senised ülemäära madalad palgad.** See põhjus on — tööliste puudulik organiseerimine. Nüüd on olukord selles suhtes muutunud ametiühinguline organiseerimistöö areneb edukalt, ja see lubab loota paremat tulevikku Eesti tööliiskonnale.

Rg.

Tööõiguslike küsimusi.

A. Jõeäär.

Seadused, ka kõige paremad, jäävad paberile, kui kodanikud, kelle huvides need maksma pandud, ei nõua nende täitmist. Tegelik töökaitse seaduste elluviimine sünnib õieti alles tööliste visa võitluse abil, mis aegjärgul, kus uusi norme maksma pannakse, omab otsustandva tähtsuse. Kuna meil puuduvad erilised töökohtud, siis tuleb harilikkudes kohtutes protsessida aastaid, enne kui mõnes põhimõttelises küsimuses saavutatakse Riigikohtu seletus,

pensioni maksmise lõpetamise ehk selle suuruse muutmise üle, d) ületunnitasude ja puhkeaja küsimus ja e) käitisevanemate kaitse küsimus.

Tööõnnetuste vastu kindlustamise seaduse ulatuse küsimus.

Siin on kerkinud üles ja on seni lõplikult Riigikohtu üldkogu poolt lahendamata küsimus, kas Tööstuslike töö seaduse norme võib käsitada kõigi igasuguste hoonete ehitiste jne. ehitami-

Kreissaag kaitseta, tööpaik korratuses — tööõnnetus varitseb töölisi.

mis siis on kohustav juhtnõörina kõigile kohtunikele. Senikaua aga lahendatakse vaieldavaid küsimusi erinevalt selle järele, kuidas üks või teine kohtunik või kohtu koosseis tõlgendab seadusa.

Käesoleva kirjutuse otstarve on puudutada mõnda neist põhimõttelisist tööõiguslikest küsimustest, mis Eestimaa Töölisiühingute Keskliidu juriskonsuldi, tööliste volinikuna esinedes, on tulnud kohtutes selgitada.

Tähtsamaid neist põhimõttelisist küsimusist võiks liigitada nelja liiki: a) tööõnnetuste vastu kindlustamise seaduse ulatuse küsimus, b) üksikud selle seaduse teostamisel tekkinud vaidlused

sel korrashoidmisel, parandamisel ümberehitamisel ja lammutamisel töötavate tööliste kohta, või ainult nende tööliste kohta, kes töötavad ettevõtja juures. Küsimusel on oluline tähtsus, kuna viimasel ajal väga palju ehitustöid tehakse ilma ettevõtjatele välja andmata majaomaniku enda poolt majanduslikul teel. Nii püstitati Tallinnas EKA 7-kordne maja Vabaduseplatsi ääres, ehitati ümber Jegorovi suur maja ja ehitatakse alatasa suuremaid ja väiksemaid maju majanduslikul teel. Õnnetusi juhtub aga sarnaste ehituste juures töolistega alatasa, kuna puudub asjatundlik järelevalve.

Selle küsimuse otsustamisel on kohute seisukohad põhjalikult lahku läinud. Vähe sellest, et üks jaoskonnakohtunik asja ühte viisi otsustab, teine teist viisi. Ka ringkonnakohtutes on seisukohad erinevad. Kohtukojas on koguni üks ja sama kohus, kuid erinevates koosseisudes teinud üksteisele vastukäivad otsused. Ühes otsuses on tunnistanud, et igasugused ehitustööd käivad töökaitse seaduse normide alla, teises jälle, et ainult need ehitustööd, mida ettevõtjad toimetavad. Lõppude lõpuks on ka riigikohtus tehtud lahku minevaid otsuseid. Administratiivosa-kond seletas oma üldiseks juhtnööriks väljakuulutatud otsuses nr. 78 — 1930. a. (EKA majaehituse tööliste tööstusliku töö seaduse IV peatüki määruste alla arvamise asjas), et TTS normide alla kuuluvad hoonete ehitamine jne., vaatamata sellele, kelle poolt ja mis sihiga need tööd ette võetud, s. o. kas ehitatakse hooneid oma jaoks, majanduslikul teel omapalgatud töölistega, või teostavad seda ehitamist ärilise sihiga mõned isikud, ärid jne.

Riigikohtu tsiviilosakond on asunud aga risti vastupidisele seisukohale ja seletanud, et maja ehitamine majanduslikul teel, oma jaoks, ei kuulu Tööstuslise töö seaduse normide alla ja selle seletuse tagajärjel on rahuldumata jäetud terve rida pensioni nõudmisi, mis esitatud sarnaste ehituste püstitamisel vigasaanud tööliste poolt.

Riigikohtu tsiviilosakonna seisukoht on ilmselt ekslik ja põhjeneb osalt isegi ekslikul rahvusvaheliste konventsioonide prantsuskeelse teksti tõlkel. Konventsioonis ettetulev nimetus „etablissements industrielles“ on tõlgitud eesti keelde „tööstusettevõtted“, kuid seda tõlget ei saa pidada täpseks, sest ettevõtte selles mõttes, nagu seda tarvitasid veneaegsed seadused (predprijatje) vastab prantsuskeelsele mõistele „entreprise“, kuna „etablissement“ on palju avaram mõiste, umbes see, mida saksa keeles märgitseb Betrieb, ehk meie uues keeles käitis. Konventsioonide tõlkimise ajal (1922. a.) ei olnud aga õigusteadline keel veel sedavõrd arenenud, et oleks loodud prantsuskeelse „etablissement“ile vastav eestikeelne mõiste. Alles hiljem võeti see sõna

„käitis“ seadusandluses tarvitusele. Rahvusvaheliste konventsioonide sisust ning mõttest ja nende konventsioonide alusel Tööstuslise töö seaduses ette võetud muudatustest järgneb vastuvaidlematult, et teatud tööd (majade ehitus, parandus, lammutus jne.) on loetud nende konventsioonide kohaldamisel „ettevõteteks“ ehk täpsemalt „käitisteks“. Selle juriidilise põhimõtte alusel, kus on väljutud seisukohast, et teatud tööd oma loomusepoolest on sedavõrd hädaohklikud, et tööline vajab siin erilist kaitset ja töötingimusi, on täiesti ükskõik, kes osutub nende tööde kui „ettevõtte“ (käitise) valdajaks, kas ehitab maja teatud isik enda jaoks, või on ehituse tööd oma peale võtnud mõni elukutseline ehitusettevõtja. Töö tingimused, hädaohklikkus ei vähene ega muutu sugugi sellest, kes teostab ehitust. Üksik isik, olgu see füüsiline või juriidiline isik, aktsiaseltsi näol (näit. EKA maja ehitus), võib püstitada suuri hooneid, kus tööle on rakendatud kümneid ja sadasid ehitustöölisi, kus õnnetusi kõigi eelduste järgi võib sündida palju rohkem, kui näit. mõne elukutselise ettevõtja poolt püstitatud väikese elumaja ehitusel, kus töö võib olla vaid mõni üksik tööline. Milline loogiline alus oleks siis sarnase „ettevõtja“ töölisi soodustada, kuna majaomaniku enda poolt püstitatava hoone ehitust ei loetaks tööstuslikeks ettevõtteks (käitiseks) ja tema töölised seisaksid väljaspool TTS reeglite kaitset.

Kuna laharvamised on tekkinud riigikohtu osakondade vahel, siis antakse loodetavasti küsimus lahendada riigikohtu üldkogule. Võitlus selle küsimuse ümber on aga kestnud juba üle kümne aasta. Loodetavasti käesoleva aasta jooksul lahendatakse vaidlus lõplikult.

2. Pensioni maksmise lõpetamise ehk selle muutmise kord.

Kolme aasta jooksul pensioni määramise otsustamise päevast arvates, on kummalgi poolel (kinnitushisusel ja pensionisaajal) õigus, mitte sagedamini kui üks kord aastas, nõuda uut arstlist ülevaatast pensioni suuruse muutmise või maksmise katkestamise

mõttes, pensionäri tegelikule töövõimele vastavalt (Tööstuslise töö seaduse § 433). Kui pensionär tunneb, et tema tervis on õnnetujuhtumise tagajärjel veel rohkem halvenenud, kui see omal ajal pensioni määramisel aluseks võeti ja töäjõu kaotuse protsent selle tõttu suurenenud, võib tema pöörata arsti poole, lasta ennast järele vaadata. Kui selgub, et töäjõu kaotuse protsent, seoses õnnetujuhtumisega, tõepoolest vahepeal on suurenenud, siis on temal õigus nõuda Kinnitatusühisuselt pensioni suurendamist. Minul ei ole teada ühtegi juhtumit, kus töölised seda õigust oleksid kasutanud. Nähtavasti on tööliised selles arvamises, et sarnaste uute ülevaatuste nõudmine ainult Kinnitatusühisuse eesõigus on, kes seda õigust õige ohtralt kasutab, selleks, et pensione vähendada, ehk nende maksmist lõpetada. Sealjuures läheb Kinnitatusühisus kaugemale, kui seadus temale selleks õigusi annab ja tekkis terve rida protsesse.

Kui Kinnitatusühisuse nõudel pensionäri läbivaatamisel arstid tulevad arvamisele, et pensionär vahepeal oma töäjõu osaliselt ehk täielikult tagasi saanud, ei anna see veel õigust Kinnitatusühisusele pensioni vähendada ega lõpetada, vähemasti, kui pensionisaaja peab selleks oma nõusoleku avaldama ja Kinnitatusühisusega vastava kokkuleppe sõlmima. Ei ole pensionär nõus pensioni vähendamisega ja ei sõlmi vastavat kokkulepet, siis peab Kinnitatusühisus pöörama kohtu poole. Kohtus vaadatakse pensionär kohtulikku ekspertide poolt läbi ja alles siis, kui ka

need leiavad, et tõepoolest pensionäri töäjõu kaotuse protsent on vähenenud, teeb kohus otsuse. Alles kohtuotsuse tegemise päevast arvates hakatakse vähendatud määral pensioni maksuma, kuna kõige aja eest protsessi kastvusel pensionär saab pensioni endises suuruses.

Kuna kohtulik läbivaatus kaunis kaua aega võtab, siis Kinnitatusühisus on talitanud omavoliliselt ja lõpetanud või vähendanud pensioni maksmise ilma kohtu poole pööramata. Neil juhtudel aga kohus on mõistnud pensionäridele nende nõudel kõik saamata jäänud pensioni täies summas tagantjärele välja ühes viivituse protsentidega ja kohtukuludega. Neis asjus kohtutes lahk-arvamisi ei ole tekkinud.

Kas kõik pensionisaajad, kelledega Kinnitatusühisus niiviisi talitas, kohtu poole on pööranud, ei ole teada. Peaks aga sarnaseid leiduma, kellel pensioni ilma nende nõusolekuta ja kohtu otsuseta vähendatud, siis on neil võimalik kohtuteel igal ajal omi õigusi jalale seada ja välja nõuda tagantjärele saadaolev pension aja eest, millest veel kolme aastat mööda ei ole. Kolme aasta jooksul väljavõtmata pension langeb Kinnitatusühisuse kasuks. Seal aga, kus kokkuleppele allakirjutatud, langeb nõudmise õigus ära. Kuni kokkuleppe allakirjutamise päevani peab Kinnitatusühisus pensioni maksuma endises suuruses.

Teistest küsimustest (ületunnitasust ja käitisvanemate kaitsest) järgmistes numbrites.

E. Ehitustöölise Ametiühing.

3. märtsil s. a. pidas ühing oma korralist aasta-peakoosolekut rohkearvulise liikmeskonnana osavõtul. Koosoleku juhatajaks valiti Ed. Pesur, kirjatöimetajaks E. Priks.

Ühingu sekretär Ev. Kuuskmann tutvustas koosolekut ühingu tegevusega ja märkis muu hulgas järgmist: Ühing astus tegevusse 1932. a. ja koondas enese ümber esialgu vaid 14 liiget. 1. jaanuariks 1935. a. oli sellest liivaterakesest kasvanud terve saarekene, ja käesoleva aasta alul on liikmete arv tõusnud 759 liikmeni; peetud on 150 juhatuse ja sekretariaadi koosolekut; ka on peetud mitmed organiseerimis- ja propageerimiskoosolekuid, korraldatud rida peoõhtuid, koosviibimisi

ja väljasõite; ka on ühing osa võtnud Haridusliidu poolt korraldatud loenguist, kusjuures peab märkima, et ühingu liikmed on moodustanud 50—75% kuulajaskonnast.

Ühingu juhatus on regulaarselt osavõtnud E. T. Keskliidu poolt korraldatavaist käitisvanemate ja ametühingute juhatuste ühistest nõupidamis-koosolekuist jne. jne. Ühing on Töölise Ühispanga liige ühe osatähega. 1933. aastal astus ühing Rahvusvahelise Ehitus- ja puutöölise Internatsionaali liikmeks ja on Internatsionaaliga alalises kirjavahetuses; juhatuse algatusel paigutati liikmete lapsi Lapsesõprade ühingu lastekoloniidesse.

Ühing on osavõtnud sama sihte taotlevate

ühingute konverentsidest ja on püüdnud jõukohaselt toonitada väikeste ühingute kokkuliitumist. 1934. aastal liitus ühinguga Puu-ööliste üldühing.

Ühingul tekkis vajadus muuta põhikirja, mis aga ei õnnestunud vaatamata, et asi ka Riigikohtus ära käis. Asjaga on uuesti algust tehtud ja on loota, et põhikiri muudetakse.

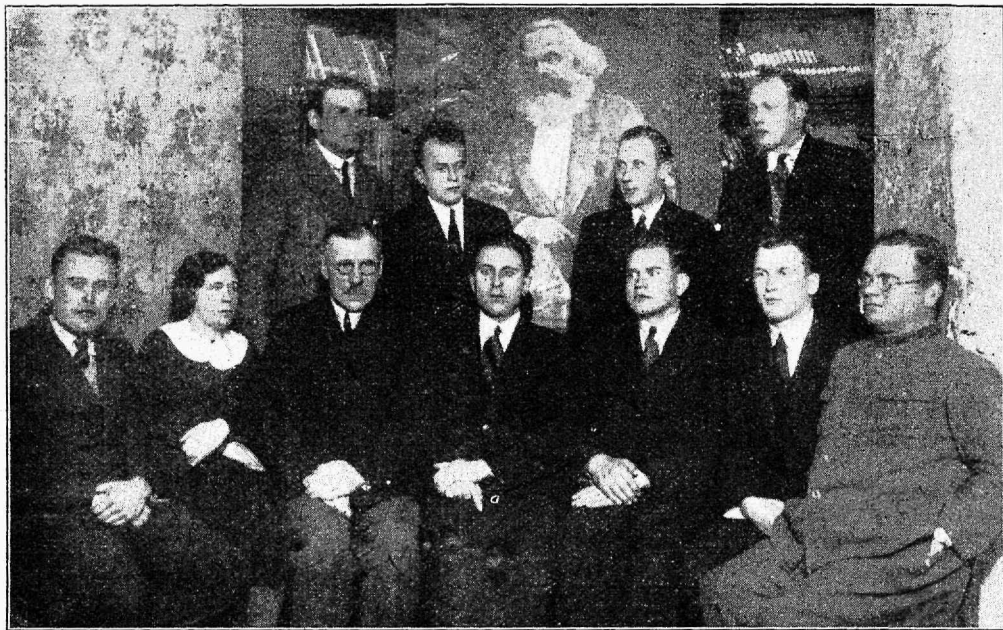
Ühingu juhatus on mitmel korral käinud oma liikmete huvide kaitseks linnavalitsuses,

Pikk t. 25—2; tasuta ehk jälle minimaalse tasu eest; 4) ühingul on saavutatud kokkulepe arstkonnaga, kes liikmeid vastu võtavad riigiteenijate tariifide alusel, ka on ühingu liikmeile võimaldatud arstmeid saada liikme-kaardi ettenäitamisel 25% hinnaalandusega.

Rahalise aruande kannab ette ühingu laekur Mänd ja märgib muuseumis järgmist:

Ühingu varandusseis 1. I 35 on Kr. 747.49. Koosolek kinnitab aruande.

Liikmemaksu süsteem muudetakse ja mää-

E. Ehitustöölise Ametiühingu juhatus.

Istuvad paremalt vasemale: K. Kiimann, E. Sulbi, E. Pesur, A. Past — esimees, A. Veltmann, H. Sock, A. Mänd. Seisavad paremalt vasemale: E. Kuuskmann — sekretär, V. Schmidt, A. Maasing ja I. Pöder.

vabariigi ministrite ja ka riigivanema jutul; ka on ühingu algatusel Tallinna linnavalikogus rääkimise alla tulnud ins. Martini meetodid ehitustöölise ekspluateerimise alal ja volikogu leidis, et need meetodid ebainimlikud olevat.

Ühingul on korda läinud paigutada hulgaliselt omi liikmeid tööle ja püüab seda ka edaspidi teha.

Ühingu liikmetele on võimaldatud: 1) linna laenuraamatukogust raamatute saamine lugemiseks ilma tagatiseta; 2) ühingu juures on asutatud matusekassa; 3) juriidiline nõuandmine õigusteadlase A. Jõeääre poolt,

ratakse meestele 12 kuu maks Kr. 1.50 ja naisliikmetele Kr. 0.75.

Juhatusse valiti: A. Past, K. Kiimann, E. Pesur, A. Veltmann, E. Kuuskmann, Mänd, E. Sulbi, A. Maasing, Pöder, Schmidt ja Sock.

Revisjonikomisjon valiti 5-liikmeline.

Keskliidu nõukogu liikmeteks valitakse 3 esindajat ja 5. kongressi saadikuteks 16 saadikut. Kusjuures peab märkima, et koosolek oli igatepidi asjalik ja, et kõik valimised toimetati kinniselt.

Koosolek kestis 6 tundi.

K. K.

Ehitustöölise ametiühinguid välismail.

K. Kiimann.

Kogu maailmas leidub ehitustöölise ametiühinguid. Ehitustöölised on jõudnud selgusele, et võimatu on võidelda üksikult oma olukorra parandamise eest. Seepärast on kujunenud välja

ehitustöölise ametiühinguline liikumine.

Allpool toodud tabelid kõnelevad selget keelt, kuivõrd on levinud ametiühinguline liikumine kogu maailmas.

Ehitustöölise org.-ide liikmete arv.

Riigi ja ametiühingu nim.	Ehitustöölise ametühing. oli liikmeid				
	1913. a.	1919. a.	1930. a.	1931. a.	1932. a.
Belgia	5.200	12.000	31.904	32.321	41.598
Saksamaal:					
Ehitustöölisi	376.769	423.776	462.428	390.306	—
Katusetöölisi	—	—	10.380	—	—
Puutöölisi	—	—	103.678	94.408	—
Soome:					
Ehitustöölisi	—	—	—	1.936	1.792
Müürseppi	1.255	—	1.629	1.000	700
Prantsusmaal	—	—	8.125	7.220	8.000
Inglismaal	—	—	157.470	146.563	208.886
Hollandis:					
Ehitustöölisi	1.793	10.218	26.755	30.567	29.793
Krohvi ajaid	750	1.510	1.947	2.119	2.331
Itaalia	20.560	125.555	—	—	—
Norra:					
Ehitustöölisi	1.454	2.060	1.551	1.664	1.640
Austrias	32.780	25.576	46.582	40.224	31.499
Rootsi	3.700	4.000	7.927	8.411	8.348
Schveiz	2.184	7.590	15.189	16.397	22.253
Hispaania	—	—	42.000	62.007	50.897
Tschechoslovakia	—	—	20.716	31.642	40.544
Ungaris	15.000	32.863	7.414	4.073	4.384

Toetust maksetud 1932. a.

Riigi nimi	Valuta nim.	Streigi puhul maksetud	Töötute toetus	Haigus- toetus	Õigus- kaitseks	Muud abistamised	Kokku toetuseks väljamaksetud
Belgia	Fr.	3.063.296,4	5.357.072,5	246.174,—	71.632,18	13.671,72	8.751.846,80
Daani (müürseppade üh.)	Kr.	1.759,02	2.960.301,25	56.677,40	570,75	7.131,09	3.026.439,51
(krohvi ajate ühing)		—	—	—	—	—	—
Soome (ehitustöölise üh.)	Sm.	—	169.028,—	33.478,50	—	2.000,—	204.506,50
(müüriseppade üh.)		—	—	36.900,—	—	3.509,85	40.409,85
Holland (ehitustöölise üh.)	Fl.	83.132,27	2.047.738,60	84.428,12	177,51	41.200,40	2.256.676,89
(krohvi ajate ühing)		121.321,50	251.097,48	8.076,53	—	640,—	381.134,51
Jugoslavia	D.	24.642,—	13.470,40	—	1.247,—	3.959,40	43.318,80
Norra (ehitustöölised)	Kr.	61.585,03	—	—	22.207,97	57.376,—	141.164,—
(müüriseppade üh.)		20.226,75	—	33.019,81	7,—	29.423,97	82.677,37
Austria	Sch.	79.793,22	356.926,87	—	5.619,90	54.787,52	497.127,51
Schveiz	Fr.	390.990,45	5.096.472,74	664.868,65	13.409,35	42.646,95	6.208.388,14
Tschechoslovakia	Kr.	571.969,35	3.795.234,81	—	56.665,65	226.879,90	4.650.748,71

Rändtööline.

Maanteede matkaja ja liiprite tallaja, küünide, onnide ja vihtlemissaunade elanik, puude all ja raudteejaamades ööbija — seda kõike on rändtööline mitte elukutselt, vaid see kuulub ta elukutse juure. Olles „kraavihall“, metsalõikaja, kivilõhkuja, parvetaja või laadija — alati on ta töö kestvus piiratud aastaja, töö suuruse ja — krediididega.

Tööpaigalt teisele, tööalalt teisele — nii on liikumas aasta ringi elukutseline rändtööline.

On tugev töömees, kel jalas kindlad veesaapad ja eriti tubli, kel kätteks kümneid kordi paigatud tööriivastel mitte narmendav sinel, mantel või kasukas. „Paremaid“ riideid ta kannab siis, kui tööriided on uued, need „uued“

on aga harilikult „sakste vanad“, milliseid müüakse laatadel ja turgudel.

Päevast päeva aastast aastasse kogub rändtöeline, et omada seisuraha ja uusi tööriistu — seda kui kõige tähtsamat ja ainukest, milleks jõud ulatub. Vajab tugevat tahet uskumiseks, et nüü käib töölise käsi, kellest tõendatakse, ta teenistus olevat „piiramatu“; mõeldagu ometi — tükitöö ja piiramatu tööaeg... Kuid kogemused näitavad — ainult tööjõu väljakurnamine neil tingimustel on piiramatu.

Endast lugupidav rändtöeline ei pea kunagi ametijuubelit, tal ei meeldi üldse mainida neid aastaid, mis ta tegele- nud selle kerjustöölise kutsega. Ainult tahtmatult reedab ta enda „häbielu“ kestvuse, võrreldes varemaste aastate tööolusid praegustega. Elukutseline rändtöeline on nagu sisseveetud kaardimängija, kes pole õigel ajal mõistnud tõusta lauast; pimesi, nagu hasartne

mängija kunagi, ootab ta vaid, millal „leht“ pöörab, märkamata, kes tegelikult kogu aeg „lehti pöörab“!

Rändtöölise kutse, kui töölise viimane „aus pääsetee“, on praeguste tingimuste juures needuseks tööliskonnale. Ta sarnaneb sarnasele sotsiaalsele pahele, nagu seda on alkoholism — kui viimane pääsetee. Nende analoogia seisab võimes — majanduslikult ja moraalselt rui- neerida nende ohvreid. Nüü ühel kui teisel juhul varitseb nõrgemaid pätistumine.

On ammugi aeg rändtööliskonnal asuda ühisele võitlusele enda olukorra pa- randamise eest. Kogu töö seejuures tuleb rajada tööliste seniste võitluste kogemusile, olukordade süstemaatilisele uurimisele, jõuvahekordade õigele hin- damisele ja püsivale, võimsale kaastöö- lisi sütitavale tahtele.

E. P.

Kraavitöölise asend ühiskonnas.

Nõnda, kuidas arenevad ja muutuvad ühiskonna nõuded ühe tööndusala produktsiooni suhtes, nii püüab ta ase- tada selle ala tööliste töö- ja elatistingi- mused. Sealjuures aga tööliskonna jõust ja oskusest kaasarääkida — ole- neb, kas need tingimused kujunevad talle soodsaiks ja — millisel määral.

Et kuidagi mõista kraavitöö- liste praegust viletsat elutaset, tuleb, vaatamata puudulikule andmestikule, käsitada neid tähtsamaid aegjärke, mis on iselaadselt mõjutanud olukordi ja ühtlasi ka põhjustanud selle tööala töö- liste ebaarengu.

Alustades ajaga, mil kraavitööde korraldajajaks meie maal olid toonased suurmaapidajad, mõisnikud. ajal, mil talupoegadel oli juba liikumis- vabadus, kujunes tööturg järgmistel motiividel: võrdlemisi väikese tehnilise jõu tarvitamise tõttu põllunduses, vajas maa palju inimtööjõudu ja ainult ju- husliku maalt vabaneva töötu elemendi neelas linnade arenev tööstus. Nüü sai suuremaks kraavitöölisega varus- tajaks kehvapinnaline Saaremaa, mis suutis elanikke ainult osaliselt elatada,

mitte vajades kogu tööjõudu ega ka mitte tekitades massilist väljarända- mist. Tekkis vaid hooajaline rändtöölise tüüp, kellele kraavitöö oli kõrval- tööks. Kogemused näitavad, et sellisel asjaoludel ei olda tööpalga suhtes kuigi nõudlikud¹⁾. Töötasude kujune- misel mõjus sellevastu aga kaasa töö- turul soodne vahekord tööjõu nõudmise ja pakkumise vahel, püüdes vastuvõetaval tasemel. Kraavitöö tol ajal ei kandnud aga mitte niipalju ühis- kondliku paratamatuse laadi, vaid lähtus maamajanduse isik- likust kasusaamise sihist. Nüü paigu- tati kapitali maaparandusse seal, kus oli tema tasuvust loota looduslike eel- duste tõttu võimalikult lühema aja jooksul. Seetõttu osutus iga üksiku töö tasuvus lähedaseks ka üldiselu keskmisele tasuvuse määrale. Kapital suhtus kraavitöösse kui täisproduktiivsesse töösse; kapital hangiti suurmaapida- misest tekkinud jääksummadest.

¹⁾ Legend kuulsast „kraavi-spetsist“ „saar- lasest“ räägib, et too pole söönud muud, kui „silku, leiba, roavivett“.

Jättes vahele sõjaaegsed erakorralised aastad sama erakorraliste kindluskraavide kaevamisega, on järgmine käsitamist vääriv aegjärk vabariigi algastaist kuni majanduskriisi tekkimiseni.

Linnades vabaneb laostunud suurtootusest tööstusproletariaat. Ähvarduslik tööpuudus aga ei muutunud teravaks, kuna maa, majandusliku tõusu eelvuses vajas palju tööjõudu. Kerksid esile suuremad maaparandustööd, mille korraldajaiks riik, veeühingud, põllumehed omal jõul ja — kergelt saadavate laenudega. Tööjõud muutus sageli otsitavaks, töbörsidel nähtud kahe- ja kolmekohalised arvud tähistasid tõesti tegelikku nõuet tööjõu järgi. Kohtadel, kus töölisi vähem saadaval, makseti juhuti ülihaid hindu. Parematel hooaegadel tugevamad töölised teenisid kuni 10 kr. ja üle sellegi päevas (mitte aga keskmiselt²⁾). Tööde tegelikud läbiviijad — ettevõtjad — kes hankisid tööd riigilt ja veeühingult, loomulikult aegsasti katsusid hindu maha suruda, kuid muidu organiseerimata kraavimehed vastasid sarnastele katsetele nagu üksmees — „löödi labidad püsti ja tuldi kraavist välja“. Ja sarnased streigid tol ajal pea enamasti alati lõppesid tööliste võiduga. Kraavitöö hindade kõrgus ei jätnud mõjutama ka põllutöölise palgataset. Tuli kraavidesse ka peale elukutseliste palgaliste põllutöölise, isegi jõukamate talude perepoege³⁾, rääkimata asunistest, popsidest ja sarnastest. Nii vähehaaval aga hakkas tööjõu pakkumine ületama nõudmist, oli selge, et hinnad ei saanud kauemaks jääda püsima. Seda märkas ettevõtjaskond. Saatuslik pööre aga tekkis ettevõtjaskonna arvilisest kasvust. Suurtest profiidi võimalustest pingutatuna, vähempakkumistel võeti töid läbiviimiseks järjest odavamate hindadega. Sellest peale asus kraavitöölise käekäik järjest halvenemisele. Loomulikult ei sündinud sarnane muutus üleöö. Kuna veel ühtaega

leidus töid paremate ja halvemate hindadega, olenevalt sellest, kunas tööd hantitud, tekkis elukutselistel kraavitöölistel erilisel kibe rändamise periood — otsiti üle maa tasuvamat tööd⁴⁾). Juba enne üldise majanduskriisi algust oli paiguti jõutud nii kaugele, et ettevõtja profiit ei ületanud töölise teenistust. Leidus neid, kes teenisid ka ise labidaga lisa. Sageli oldi sunnitud sama tööd uuele ettevõtjale andma, kuna eelmine ei suutnud tööd lõpetada. Tekkis „mustnimekiri“ korratute ettevõtjate jaoks.

Saabunud majanduskriis ja selle süvenemine tarretas osalt kujunenud miinimumpalgad nende tasemele, osalt aga kehtvalt püüab neid langetada veel praegugi. Piiratud sissetulekute ja krediidide tõttu põllupidajad polnud võimelised endiselt jätkama maaparandustöid; ühtlasi loobusid nad tarvitamast endisel määral põllutöölisi, millega kaasas käis määratu langus põllutöölise palkades. Neil põhjustel terav tööpuudus vallutas ka maa. Linnades juba varem esile tunginud töötaolu oli viinud moodusele, korraldada igasugust kasulikkust kui ka kasutatud tööd hädaabitööde nime all, sealjuures makstes näljapalka. Nii asuti ka maal korraldama kõiki vajalikke töid hädaabitööde nime all. Sellega tekitati töölistes mulje, et sarnane töökorraldus on ajutine, madal hindade tase möödub. Ja veel — et selline töö on ainult abistamiseks.

Üldine viletsus tõi kaasa rahutuid aegu. Riik oli sunnitud tarvitusele võtma uusi abinõusid rahva elutaseme tõstmiseks. Sellest momendist alates on meie ühiskond, valitsuse taga seisvad rahvakihid eriti, seatud kahtlaadi paratamatuse probleemi ette:

et hoiduda väikekodanlike kihtide proletariseerumisest, ka — vapsistumisest, et aga ka luua eeldusi rahvaarvu tõstmiseks — selleks tuleb luua elanikkude paigutamiseks uudismaid;

et tulemustega täita asundamiskava, selleks tuleb kasutada kõrvuti vange ja töötuid uudis-

²⁾ Kraavitöö teenistuse hindamisel praktiseeritakse terminitega, nagu suvine päev, talvine päev, jne., tähendades tööaja võimalikku pikkust.

³⁾ Kraavimeeste shargoonis — „pilliraha teenijad“.

⁴⁾ Sellesse aega kuuluvad Virumaal tuntud ettevõtja Laidoneri üteldud, nagu: „Vaata maskäijad tallavad need kraavid sisse“ ja „küll nälg kraavid sisse teeb.“

maid ettevalmistaval tööl. Hädaabitööde mõiste tuleb ära kaotada.

Kraavitöö on lakanud jällegi olemast hädaabitöö. Ta on vajalik, ühiskondlikult vajalik, sügavamal määral ühiskondlik töö. Kuna praegune hindade tase on arvatavasti ka vangidele kohane, siis valitsus ongi teatanud, vange ei asetata võistlema töödavuse suhtes. Jääb ainult lahtiseks võimalus — kui vangide arv peaks senisest veelgi suurenema — töölistel tuleb vangidega asuda võistlema tööheaduse ja — odavusega.

Kuid on põhjust arvata — selline võistlus tahab jääda võimatuks. Rändtööliskond lihtsalt ei suuda võistelda mitmeti soodustatud vangidega, kel on olemas igal juhul kindel peavari ja ülespidamine.

Tööliskond suudab mõista iga töö määratud tähtsust ja kasulikkust rahvamajanduse ülesehitamise suunas ja tema suuremaks sooviks on —

võtta osa sellise ülesehitustöö raskustest võrdse teiste rahvakihtidega, s. o.: soov töötada võrdseis tingimustes, soov — omada võrdne elutase teiste rahva-

kihtidega, soov — saada osa tehtava töö tulukusest. Tööline on juba kord parandamatu selles mõttes, et teda ei huvita mitte tööst saadav „kuulsus ja au“⁵⁾, vaid ainult töö tasuvus. Küll aga huvitab töölisi, et igast kasulikust tööst lugu peetaks vajalisel määral; nii ka, et kraavitöö lakkaks tegelikult olemast hädaabitöö, et ei paigutataks enda õiglaste nõuete eest agaramaid töölisi „musta nimekirja“, et asutaks parandama ka maaparandustööde töölise palgasid, nagu selleks lootusi andis majandusminister tööstusharude töölisele oma hiljutises riigimajandusnõukogus peetud kõnes.

Tööliskond ärgu aga kujutlegu illusioone, nagu võiksid sellased parandused tulla ja omada väärika kuju ilma tööliskonna enda kaasarääkivuseta, ilma organiseerimata ja palgavõitluseta.

Järgmises „T. H.“ numbris lähemalt ja üksikasjalisemalt kraavitöölise elust ja vajalistest parandustest.

⁵⁾ Võib olla on selles süüdi senine praksis: selle asemel, et öelda — egiptuse töölised (või orjad) ehitasid püramiide, öeldakse, et ehitas vaarao see ja see; mitte itaalia töölised ei kultiveeri Pontini soid, vaid Mussolini jne.

Töökohtade elu.

Mis teeb Lufser.

Suurtööstuslikus puutöötlemises, kogu Eesti puutööstuses, on vana Luther selgrooks. Oma töölisega see on esikohal Eesti tööstuses üldse, Tallinnas ainus tähelepanev ennesõja-aegne vabrik, mis on töötanud vahetpidamata. „Töölise Hääle“ erinumbri koostajad pidasid oma kohuseks pöörduda kõigepealt ühe Lutheri vabriku vana ja lugupeetud töölise poole selge pildi saamiseks selle käitise sisemisest elust.

Pühapäevahommiku vaba aeg võimaldas meil jääda oma vana sõbra juurde kauemaks ja vestelda pikemalt, kui olime mõelnudki. Tahtsime ometi rutata peaküsimusega: Kuidas praegu on tööga. Ega vallandamist ole karta.

Meie küsiteldav võis anda vastuse, et selle aasta kestes on võetud koguni juurde 170 töölise ümber ja et töö käib täie hooga.

— Aga, ütles ta kohe, kogu pärast sõja aastad on teinud meid juba hellaks, nii et esimeseks tuleb ikka see küsimus. Sama asi on teinud kartlikuks kõik töölised, nii et ei tunneks enam seda vabrikut, kus töötasin enne sõda ja kus töölise pea oli püsti. Vallandamise kartus on teinud nüüd suure hulga otse asja-

tult kartlikuks, ja mõnigi katsub teenida tööjuhatajate tähelepanu abinõudega, mis küll ei pea vastu, kuid mis varem olid tundmatud ja kuulmatud.

— Aga kuidas palgad?

— Võime omal kombel olla uhked: Lutheri palgad ei ole veelgi kõige väikesemad, hoolimata mitmekordseist palgaalandustest viimastel aastatel. On ju 1931. aastast peale palgad langenud mõnel meist kuni kaks kolmandikku.

— Kuidas on tunnitasu?

— Naistel on harilikult 24—27 senti, kõige kõrgem 41 senti. Meestel 30—49,5 senti. See on ju ometi suurem palk kui harilikult, eks ole? Aga kui arvestada, mida selle raha eest saab, siis muidugi 25 päeva töö tasu ei jatku 30 või 31 päeva jaoks.

Uus töövõljaluse arvestus ei võimalda ka suure tööga teenida tunduvalt lisa. Vastupidi, nüüd on harva töönorm täis. Sellega meie määratud tunnitasu on kindlamini kui muidu sissetuleku määraja.

— On ehk midagi, mis viimasel ajal töölise tähelepanu eriti köidab?

— Selleks on kindlasti vabrikuvallandamise teadaanne, kus hoiatatakse tähelepanematuste eest, mis võiksid tuua tööõnnetusi. Kui sel-

gub, et tööline on olnud tähelepanematu sellisel kujul, et võiks järgneda õnnetus, siis ähvardab otsekohe vallandamine.

— Kas on samal ajal teatatud, missugused tähelepanematused võiksid tuua õnnetuse? Või jälle võidakse lugeda iga õnnetust tähelepanematusse süüks?

— See ongi peaasi, et on öeldud ainult üldiselt. Aga meil on olnud varemgi mitu juhtumit, kus tööline on nõudnud hädaohu kõrvaldamist, ja see on kõrvaldatud alles pärast õnnetust. Võin öelda praegu ühe näite. Nais-töölised veavad koormaid, mille raskus on umbes 80 puuda. Samal ajal põrand ei ole küllalt korras, ja kiire liikumise juures, kõnele-mata ülejõu töötamisest üldse, võib juhtuda tõsiseid õnnetusi, kui rullik jääb äkitselt talki-tuse taha.

— Kuidas tööline ise vaatavad neile asja-dede? Kas nad nõuavad puuduste kõrvalda-mist?

— Mõnikord küll. Nii seati mõnele tööli-sole sunduslikud ja pealegi tasuta ületunnid töömaterjalide ettevalmistamiseks. Nende töö-liste energilise pealekäämise järele aga see töö jäi ära. Aga ütlesin juba varem, et praegu igaüks tahab hoida oma kohta, ja mõne aru-saamise järgi kohta hoitakse kõige kindlamini, kui ollakse kõigega rahul. Lisan kohe juurde, et see on ebausku. On olnud vallandamisi, on läinud tihtiigi need kõige alandlikumad, on juhtunud küll, et on jäänud järele need, kes iga puuduse puhul käivad agarasti peale.

Aga meie kõnelus kaldus varsti teistele as-jadele, ennesõjasele elamisvõimalusele, kuid sa-muti ka ennesõjasele organiseerimistööle. Pide-me leppima kokku selles, et tööline oma enesetundelt ja organiseerimiseastmelt ei ole jõudnud veel niikaugele, kui ta oli tsaa-riajal, enne maailmasõda. Kas on see ainult vi-lets majanduslik olukord ja ületäidetud töö-turg, mis on muutnud tööliste? On see kahe suure laine sügav vahe, mis näitab seda suu-remat väsimust enne uue laine tulemist?

Eesti suurimast kasilaua tehasest.

A.-s. „Viktoria“ on asutatud tuntud sae-veskite omaniku Scheini ettevõttel 1931. a. kevadel endisesse Vene-Balti laevatehase hoo-nesse. Alul töötas umbes 150 töölisega, hil-jem järjest suurenevate välistellimistega kas-vas tööliste arvi, tõustes läinud aastal kõr-guspunkti 1050 töölisega. Viimase suurema tulekahju järele vallandati umbes 400 töölist ja käesoleva aasta märtsikuus 140 töölist. Praegu töötab vabrikus umbes 500 töölist kahe vahetusega.

„Viktoria“ töötingimused? Kahtlemata tunneb neid peale käitise tööliiskonna kõige paremini Punase Risti autojuht, kui sageda-semaid külalisi käitises, sest siin tuleb sageli ette tööõnnetusi. Süüdi omajagu on muidugi ka väga puudulike kaitsevahenditega masina-tel, kuid ei ole ka huvituseta siin vaadelda „Viktoria“ palkade „ajalugu“.

„Viktoria“ on aligusest peale olnud valda-val kohal tükitöö ehk töörahva keeles „higi-ajamise süsteem“. Ainult neil töödel, kus on

võimatu seada sisse tükitööd on jäänud töö-naseni päevapalgad. „Viktoria“ pole olnud kunagi kõrgete palkadega käitis, kuid ometi varsti peale vabriku asutamist 1931. a. alandati tükitöö norme. Kuidas teha seda tasa? Aga muidugi masinate käigu kiirendamisega! Sellele järgnes jälle omakorda uus palgakär-pimine. Nii käis see nõiaring iga-aastase pal-gaalandamisega, kuni oli saavutatud masinate „viimne kiirus“ ja oli kärbitud niipalju kui kärpida andis. Tulemus oli see, et palk lan-ges umbes 40%, rääkimata „kaudsest“ kär-pimisest kroonikursi allalöömisega ja töötem-poga oli jõutud sinnamaale, et — „Viktoria“ saavutas esikoha tööõnnetuste poolest.

„Viktoria“ on suurelt osalt juhistööliste käitis. Talvised vabriku seisakud ja suvised jõujaama remondid sunnivad töölisi töötaole-ku ajal uusi töökohti otsima. Nii tulevad sel teel vabanevatele kohtadele uued töölised jne. See on omakorda põhjuseks, miks nii suur käitis oli kuni läinud aasta sügiseni ilma kõige algelisema tööliste endakaitse organi-satsioonita — käitisnõukoguta, rääkimata massilisest kondumisest ametiühingu ümber. Aga et seegi tööliste „huljulge“ samm vab-riku valitsusele ei meeldinud, näitab seegi, et vabriku valitseja I v a s k käitisnõukogu esi-mehe päevapealt vallandas. Asi ise on praegu kohtu lahendada.

Koos läinud aasta sügiseste käitisvanemate valimistega näis tööliste eneseteadvus tõus-vat. Kui jälle on töötempo lisamisega jõutud sinnamaale, et vabriku juhatusel näis nagu võiks veel kord palga alandamisega katses-tada, teatas tollaegne vabriku valitseja härra Schneider omas agaruses tööliste pal-gapäeval, et nende palk on alandatud ja kes sellega ei lepi võib töölt lahkuda. Nüüd prah-vatas tööliste pahameel. Esiteks taheti palku alandada kuni 50% ja teiseks taheti seda teha seadusevastasel tagantjärele.

Asuti streigile ja see võidetigi paari päe-vaga, kusjuures palgakärpimise katse tagant-järgi nähtavasti põhjustas härra Schneidri lahkumise vabriku valitseja kohalt. Praegu nende väikeste saavutuste tulemusena ulata-takse pühade puhul pea ainsale streigimurd-jale saladusliku sisuga ümbrik, kuna töölisel on saanud aru organiseerimise vajadusest ja on astunud hulgaliselt oma ametiühingusse.

Kuidas elab „Viktoria“ tööline? Kes on näinud Kopli „kandilisi“ ja „punaseid“ kasar-muid, see teab kuidas käib meiesuguse käsi. Pleekinud, räpased, ammuigi remonti nõudvad barakid on rõhuvale enamusele viktorialastele elamiskohaks. Talvel, kui „Viktoria“ jälle järjekorraliselt seisab, on palju tegemist Vene-Balti tehaste valitsusel kohtutega, sest tuleb ometi tõsta välja korterist kodanik, kes ei taha, või ei suuda üüri maksa.

„Viktoria“ tulevik? Lähem tulevik on mui-dugi väga selge — tänavu suvel enam öova-hetust käima ei panda, nagu teatas vabriku valitsus. Veel kirjum on kaugem tulevik. Eesti mets on jäänud juba üsna ahtakeseks ja Nõukogude-Venemaa ei taha nagu ka enam oma metsa anda ära „dumpinghindadega“, vaid on hakanud rajama endalegi viktoriaid. Võib aga siiski uskuda, et vabrik siiski min-gil määral tööle jääb ja tööliste ülesanne on

alustatud teed edasi minna; ennast organi-seerida oma ametiühingu ümber, et ühiselt võidelda inimlikumate elamis- ja töötin-gimuste eest ja Punase Risti auto liig sagedase külastamise põhjuste vastu.

Puu- ja ehitustöö Pärnus.

Viimase aasta intensiivne metsatöö on kut-sunud igalpool ellu suure hulga väiksemaid saeveskeid. Pärnumaa ja Pärnu on saeves-kite poolest üks rikalikumaid. Pärnus töötab praegu neli suuremat saeveskit (Schmidt, Len-nuk, Vylhuizen, Bachmann) kokku 168 tööli-sega. Läänud aastal samal ajal oli töös peale nende veel kolm suuremat saeveskit kokku umb. 250 töölisega, ja selle tööliste arvu vähe-nemise tõttu palgad on loomulikult langenud. Töötasu on keskmiselt meestel 1 kr. 90 s. — 2 kr., naistel 1 kr. 70 s. — 1 kr. 80 s. päevas.

Pärnumaa väiksemate saeveskite arv on üle 100, kuid ka töötasud on vähemad kui linnas.

Mis puutub otse puutöösse, siis siin just töötasu on väike: viimase aja 25 päeva tasu (s. o. tegelik kuupalk) on olnud 35 kr. 25 s. — 69 kr., viimase kui kõrgema palga saajaid ainult üksikuid.

Töö väljavaated Pärnus? Neid ei ole pal-ju, tähtsamad võimalused veel ei ole selgunud. Nii linnavalitsuse kavatsus suure rannahotelli ehitamiseks, siis Valdhofi varemete lõhkumine, mis peab toimuma lähemal ajal. Alalised ehi-tustööd aga on jäänud vähesteks ja kui ei tule juhulikku, siis tööturg ei suuda mahutada kaugeltki olevaid töökäsi.

Pottseppade päevamured.

Pottseppade seas on viimasel ajal suur elavus sammude tõttu, mis on võtnud ette nende ametiühing, Eestimaa Savitöölise Ühing. Ühelt poolt levib kuulujutte „hindade allalöö-misest“ ametiühingu poolt, millega tahetakse luua meeleolu ametiühingu vastu pottseppade seas, teiselt poolt kõneldakse laialt pottseppa-de „liig suurtest nõudmistest“, mis tegevat võimatuks majaperemeeste elukorra.

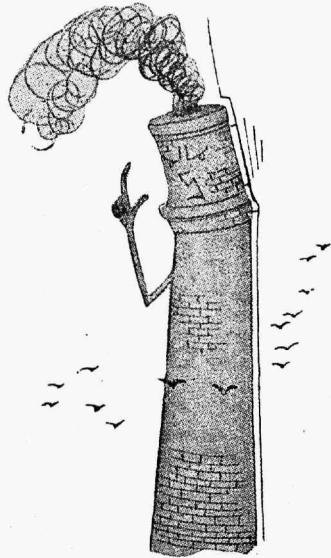
Tõeliselt aga on lugu lihtsalt selles, et Sa-vitöölise Ühing on võtnud tõsiselt kätte pott-seppade töötin-gimuste korraldamise.

Pottseppade organiseerimine Tallinnas ula-tub tsaariaega: 1906. aastal asutati esimene ametiühing, mis suleti 1910. Selle järele asu-tati 1915. aastal kivitöölise ametiühingu juur-de pottseppade sektsioon, samuti 1923. aastal ehitustöölise ametiühingu juurde (endine kivi-töölise ametiühing oli selleks ajaks juba sule-tud). Kui ehitustöölise ametiühingu sulgemi-sest peale (1924) pottseppadel ei olnud kutse-list koondist, siis 1931. aastal asutati praegu-ni ühing, alguses 163 liikmega; liikmete arv kahanes vahepeal mitmel põhjusel, kuid selle aasta algusest see näitab tõusu suunda: praegu-sele 88 liikmele näib tulevat veel rohkesti lisa.

Pottseppade üks ülesanne on sõlmida ette-võtjatega kollektiivleping, nagu see oli sõlmi-tud 1931. aastal. On kõik eeldused selleks, et tänava ehitushooajaks kollektiivleping on sõl-mitud, s. o. ametiühing kokkuleppel ettevõt-

jatega määrab töötasu, ja kellelgi ei ole õigust neid hindu rikkuda, samuti määratakse ka muud tööheaduse kui ka töötegemise tingimu-sed.

Et hindade korraldamine on vajalik, seda näitab juba võrdlus eelmiste aastatega. Ahju tegemisel makseti 1931. aastal potist 45 senti, vahepeal aga poti hind on langenud 20 sen-dini. Kuna pottsepa hooleks on ka materjali kohaletoomine ja muid asju, siis ei ole tööta-mine nii kiire, kui seda võiks arvata. Nende hindadega võiks olla juttu 2-kroonisest päeva-teenistusest, aga pottsepatöö on hooajatöö

Kui ettevõtja kasu on kõrge ja tööliste palk madal — siis korstnad langevad kokku.

nagu muugi ehitustöö, ja vist ei ole Tallinnas pottseppi, kes saaks enam kui 6 kuud aastas, selle palgaga aga aasta otsa hinge sees hoida ei saa. Madala palga jaht ettevõtjate poolt paneb nad otsima õppimata töölisi, kes ahjude ehitamisel küll töötavad madala palgaga, kuid kelle ehitatud ahjud on lihtsalt hädaohtlikud tule mõttes. Ja et ei saaks olla tegemist õp-pimata inimese tööga, siis pottsepad on võtnud ette isegi oma ametiühingu põhikirja muutuse, mille järgi liikmeiks võivad olla ainult kutse-tunnistustega isikud. Tahetakse nõuda ka nii ettevõtjailt kui asutistelt, et nad ei tarvitaks ilma kutsetunnistusega pottseppi. On nimelt tähelepanav, et isegi rida riigiasutusi ei võta tööle kutsetunnistustega pottseppi!

Pottsepad ise on veendumuses, et nende nõuded nii kollektiivlepingute kui tööoskuse asjas jäävad tähelepanemata niikaua, kui nad ise ei suuda ennast maksma panna. On näi-teks võimalik õppimata tööliste sissetoomine sisemaalt, samuti ka paljkade ja tööde rikku-jate võtmine väljastpoolt. Vähe on sellest, kui ametiühing on ainult Tallinnas. Ühingu põhikiri võimaldab asutada osakondi, ja sise-maa osakondade organiseerimisega hakatakse peale, et luua enesele kindel seljatagune.

Pottsepad on kindlad, et nende nõudmiste teostamine ei ole kasuks ainult pottsepatöö tegijatele, vaid et ka tulekindlamate majade ehitamisel ja tulekahju hädaohu vähendamisel neil on oma nõuetega teened kogu rahvastiku ees. Et siin satuvad õnelikult kokku rahva üldised ja pottseppade erihuvid, siis on seda vähem kahtlust nende nõudmiste läbiminekus.

„Diktoria“ tööliste koosolek.

Koosolek oli kokkukutsutud 30. märtsil ühenduses vabrikuvälitsuse poolt töölistenõukogule esitatud uute tükitöö hinnakirjade asjus, millistega kavatakse tükitöö alusel töötavate tööliste teenistust „normeerida“.

Koosolek, millest väga rohkearvuliselt töölisi osa võttis, leidis üksmeelselt, et uue hinnakirja alusel tööle asudes, väheneksid paratamatult suuremal osal tükitööstest teenimisvõimalused 10 kuni 40% -ni. Sest vabriku juhatuse poolt on uue hinnakirja kokkuseadmisel aluseks võetud kõige kiirema tööliste maksimaalne jõupingutus. Kuna tihti ka materjaali headusest oleneb teenimise võimalus. Koosolek ei ühinenud hinnakirjaga.

Ka vabriku välitsuse esindaja, nähes koosolekul tööliste üksmeelt, pidi nõustuma sellega.

Koosoleku lõpul oli E. Ehit. t. am. esimehe A. P. asti poolt referaat töö, ning palgaoludest meie ehitus- ja puutööstustes, milles kõneleja leidis, et ainult puutöölised üldine ühinemine kutseühinguisse ja kollektiivlepingute sõlmimine võib takistada palga allaviimise katseid.

Referaat võeti koosolijate poolt väga soojalt vastu ja suur osa kohalolijast nõustus Eesti Ehitustöölise Ametiühingu ridadesse kohe tulema.

Mis teevad Türi töölisel.

Ehitustöölised moodustavad arvuka pere Türi töölikonnas. Nende olukord ei ole aga kadestäratav. Aastat kümme tagasi oli siin ehitustöölisel tööd küllaldaselt — oli ju linn siis alles rajamisel. Ehitas ärimees ja vabrikutöeline. Eriti agarad olid endale elamut soetama raudtee teenijad, keda siin kui kitsaroopalise raudtee sõlmes elab rohkesti. Ehitatud elamud olid suurelt osalt ühekordsed puumajad 3—4 perekonnale. Siin oli hulk käsi igal suvel tööle rakendatud.

Kriis pani tööd seisma. Korraks tekkis uuesti elavus kroonikursi kukutamise eellainetuste ajal. Aga see oli ajutine nähe. Läänud aastal siiski veel ehitati paar-kolm maja. Ehitajad: miljonivõtja — ametnik ja taluperemehed.

Sama kõverjoone all on liikunud Türi ehitustöölise elu-olu. Kui oli tööd — teeniti

enam-vähem rahuloldavat palka. Nüüd on asjad teisiti. Läänud suvisel 12—14-tunnise tööpäeva teenistus 2 krooni! Vabasid töökäsi on rohkesti ja seepärast tööde väljapakumistele aetakse tööhinnad võimatuseni alla. Oleks seda tööd vaid olevat. Paljud sõidavad mitmed kümnend kilomeetrid eemale maale tööde hankimisel.

Samal ajal tuleb taluperemees, ostab südalinna krundi ja ehitab üles kahekordse kivimaja oma sulaste ja teiste kodakondsetega. Ta on ratsionaalselt kasutanud põllutööde vaheaja — kuid samal ajal ehitustöömel tuli rihma pingutada.

Türi ehitustöölise talvine saatus on — paremal juhul metsatöö, halvemal — „auto-maat“ labida külge ja kraavi. Möödas on ajad, kus elati suvisest teenistusest. Oleks hea, kui jatkuks suvisest teenistusest suveks ja talvel ometi keegi ehitama ei hakka.

Eelolev ehitustöö hooaeg ei tööta elavust tuua. Suuremate ehituste püstitamiseks eeltoid tehtud ei ole ja teadmata, kas tuleb ka vähemaid. Murelikult vaatab Türi ehitustöölise tulevikku.

Kraavitöölised organiseeruvad.

Maal toimuvad praegu mitmetes kohtades maakuivatuse ja kraavitööd. Tööde korraldajateks on eraettevõtjad, kohalikud veeühingud ja asunduskomisjon. Kraavi- ja maaparandustööd kestavad meil aasta läbi, kusjuures suvel tehakse suuremaid töid. Selle töö alal on alaliselt tööl tuhanded töölisel, n. n. rändtöölised, kes ühelt töökohalt töö lõppedes rändavad edasi teisele kohale.

Nende tööliste majanduslik olukord on väga ebakindel ja raske. Töötasu on viimastel aastatel äärmiselt madal. Haiguste ja tööõnnetuste vastu peaksid kraavitöölised olema kindlustatud, kuid see asjaolu jätab palju soovida, eriti eraettevõtjate juures, kes püüavad kõrvale hoida seadusega peale pandud kohustustest. Korteriolud on eriti talvel halvavad. Toiduainetega varustamine tööde juures jätab palju soovida. Tööliste antakse tööandjate poolt avansina cekke, mille vastu ettevõtja poolt lepinguvahekorras olevast kauplusest saab toiduaineid. Nendes kauplustes võetakse aga töölistelt toiduainete eest märksa kõrgemat hinda, kui puhta raha eest ostes.

Töökohadel kraavitöölise hulgas on tekkinud tõsine huvi oma majandusliku ja õigusliku olukorra parandamiseks. Käesoleval kevadel on mitmete töökohade töölisel astunud ühendusse Üleriikliku Maatööraha Ühisusega, et liituda ametiühingulise liikumisega. Ü. Maatööraha Ühisus on täies ulatuses võtnud selgitamisele kraavitöölise olukorra ja asunud nende organiseerimisele. Tööl on märgata edu.

RINGVAADE.

Keskliidu 5. kongress.

E. T. Keskliidu 5. kongress peetakse pühapäeval, 12. mail k. a., algusega kell 10 hommikul Tallinnas Kaubandus-Tööstuskoja saalis, Pikk t. 20. Kongressi päeva edasilükkamine oli tingitud Keskliidu juhatusest mitteolenevatest põhjustest.

Päevakord:

1. Kongressi avamine, rakendus ja tervitused.
2. Ülevaade Keskliidu ja selle organisatsioonide tegevusest.
3. Valimised põhikirja järgi.
4. Töötingimuste korraldamine — ref. L. Metslang.
5. Sotsiaalkindlustuse küsimusi — ref. Aug. Gustavson.
6. Kongressil algatatud küsimused.

Kongressi saadikud tuleb valida Keskliidu ringkirjades teatavaks tehtud korra järgi.

Kongressi saadikute sõiduhinna alandamise asjus on esitatud soovivaldus vastavale asutisele. Neil päevil otsustati see küsimus vab. valitsuses jaatavalt.

Keskliidu nõukogu koosolek on lükatud edasi 28. aprillil pealt 11. mai õhtu peale — s. o. — kongressi eelpäeva peale. Selle kohta saadetakse eri ringkiri.

Kingseppade palgavõitlus.

Käsitöünduse töolistest on võrdlemisi hästi organiseeritud kingsepad. Vastavad kutseühingud on olemas kingseppadel Tallinnas, Tartus, Viljandis, Pärnus ja Narvas, mis kõik kuuluvad E. T. Keskliitu. Organiseeritute protsent on kõige suurem Viljandis — 80—90% kõigist kingseppadest. Hästi on organiseeritud ka Narva kingsepad. Viimasel ajal on hakanud jõudsalt arenema ka Tartu ja Tallinna kingseppade kutseühingud. Palgavõitluse alal on kõige agaramalt teotsenud Tartu ühing. Seal sõlmiti kollektiivleping juba möödunud aastal.

Käesoleval aastal on kõigis ühingutes üles tõusnud palgavõitluse küsimus. On töötatud välja lepingud ühes hinnakirjadega, mis on kõigi ühingute vahel enam-vähem ühtlustatud. On selgunud, et Tartus, Tallinnas ja Viljandis puhkeb tööhindade asjus palgavõitlus. Tööandjad tõrguvad sõlmimast lepinguid. Kuid on selge, kui kingsepad palgavõitluses toimivad üksmeelselt, siis nad võidavad.

Tallinna juukselõikajad Keskliitu

Tallinna juukselõikajate ametiühingu viimasel üldkoosolekul, peale keskliidu sekretäri L. Metslangi selgituse ärakuulamist, otsustati astuda uuesti Eestimaa Töölisühingute Keskliitu. Nimetatud ametiühing kuulus varemaltki Keskliitu, kuid jäi omal ajal ettetulnud arusaamatuste tõttu Keskliidust eemale. Ühingu tegevus oli mõni aeg tagasi soigus, kuid viimasel aastal on ühingu tegevus arenenud hoogsalt. Pühitseti isegi ühingu 17. aastapäeva.

Suurt peavalu sünnitavad platsirentnikud. Sellasest süsteemist vabanemine oleks juukselõikajatele õnnistuseks. Üldkoosolek tegi juhatasele ülesandeks jätkata võitlust selle eest,

et töö lõpetataks suurte pühade laupäevadei kell 5 pl.

Tallinnas on juukselõikajaid 500 ümber, aga organiseeritud alla 100. kutseühing „Kalevi“ üldkoosolekul 31. märtsil s. a. otsustati ühel häälel peale J. Mihkelsoni vastavate seletuste ärakuulamist astuda Eestimaa Töölisühingute Keskliitu. Et ühingu eelarves ei tuleks ette raskusi, otsustati Keskliidu liikmemaksu ja muude Keskliidus olemisega ühenduses olevate kulude katteks võtta lisaliikmemaksu 15 senti liikmelt.

Keskliidu kongressile valiti ühingu esinajaks Laksberg, Sild, Berger ja Remmelgas.

Koosolekul arutati ka kingseppade praegusi teenistustingimusi, kusjuures toodi ette huvitavaid võrdlusi endiste ja nüüdsete palgade vahel.

Ehitus- ja puutööliste rahvusvaheline liit.

Et ehitustöö ja puutöö on omavahel mitmeti seotud, on asutud mitmel maal nende tööhäarude ametiühingute ühendamisele. Sama teed käisid ka rahvusvahelised kutseliidud. 1. aprillil 1934 toimus Rahvusvahelise Puutööliste Liidu ja Rahvusvahelise Ehitustööliste Liidu ühinemine. Rootsi ja Taani puutööliised on olnud selle ühinemise vastu ja hiljemgi katsumud leida võimalusi endiseks jaotuseks, kuid ilma teiste maade kaasatulekuta.

Ühinenud Ehitus- ja Puutööliste Rahvusvahelise Liidu sekretariaat asub Amsterdamis, ta liikmeteks on puu- ja ehitustööliste kutseliidud, kus need on olemas. Eestis ei ole sellenast kutseliitu, ja siit on liikmeks Eesti Ehitustööliste Ametiühing (tulevikus, kui põhikirja muutus kinnitatakse, Ehitus- ja Puutööliste Ametiühing).

Rahvusvahelise liidu ülesandeks on peale muu vastavate kutsealade olukorra uurimine ja liitude vastastikkune abistamine.

Ilmarise uus töölisnõukogu.

Ilmarise käitises, kus töötab 182 töölise, valiti hiljuti uus töölisnõukogu järgmises koosseisus: Petree, Seiten ja Metusala. Nõukogu on juba kinnitatud ametisse.

ÕIENDUS.

Tööliste Hääles nr. 1 s. a. ilmunud Kaevandustööliste Ühingu Kohtla Õlitööliste Osakonna koosoleku kirjelduses toodud lauses Laadani vallandamise kohta peab sõna „päevapealt“ asemel olema „kahe nädalalisel etteütlemisel“.

Toimetuselt.

Ruumipuudusel ilmub osa kaastööst järgmises numbris.

Sisu: 1) Algavaks tööhooajaks — A. Past. 2) Majandusarengu väljavaateid ja tööliiskond. 3) Tööõiguslikke küsimusi — A. Jõeäär. 4) E. Ehitustööliste ametiühing. 5) Ehitustööliste Ametiühingud välismaal — K. Kiimann. 6) Rändtööline. 7) Kraavitööline asend ühiskonnas. 8) Töökohtade elu. 9) Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja L. Metslang.

Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 13. aprillil 1935. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trüükikoda, Pikk t. 2. 1935.

